

MIDDELALDEREN

lyd alle gilder med undtagelse av dem der omfattet adelen, borgerne og sjømændene, men der synes her at være skilt mellem de almindelige gilder og de professionelle sammenslutninger.

Retterbuden har neppe været uten virkning. Den har sikkert bidraget til at hæmme utviklingen av et fast laugsvæsen paa norsk grund, og dermed svækket de norske haandverkeres stilling overfor utlændingene. Den svake organisation blandt de hjemlige haandverkere har ialfald gjort det ulike lettere for de indvandrede tyskere at vinde terræng. Fra sit hjemland har disse været fortrolig med laugsordningen og ikke minst paa grund av denne sin faste organisation er det at de har forstaat at slaa ind under sig al virksomhet efterhvert som indvandringen tiltar. De tyske haandverkere kom til Norge i følge med de tyske kjøbmænd; kontoret i Bergen blev stiftet ved midten av 1300 aarene og i løpet av samme aarhundredes anden halvpart kommer de tyske haandverkere i et nært avhængighetsforhold til dette. Noget lignende blir om end senere ogsaa tilfælde med de tyske haandverkere i Oslo og Tunsberg der kommer under opsyn av Rostock og Stralsund; desuten har der baade i Nidaros og andre byer været en del utlændinger. Haandverkerne kommer med andre ord efterhvert til at høre med til den tyske Hansa. Motsætningsforholdet til de norske blir fra nu av først rigtig understreket, enhver forbindelse blir avskaaret og tyskerne i Bergen fortrænger litt efter litt de norske haandverkere helt. Dette har foregaaet i løpet av 1300 aarene, guldsmedene er de som holder sig længst. I de andre byer har ikke seiren været saa fuldstændig, her hændes hele tiden ogsaa norske haandverkere ved siden av de tyske, og det er vistnok bare de fremmede skomakere der har indtat en dominerende stilling. Laugsdannelsen fra denne og senere tid i middelalderen tilhører derimot tysk-